

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua

Національний банк України
Юридичний департамент

Незалежна асоціація банків України

18-0005/19515
17.04.2020

Національний банк України розглянув електронне повідомлення від 03.04.2020 №6748-03/04 Комітету з питань правового забезпечення діяльності банків та захисту прав кредиторів Незалежної асоціації банків України щодо заборони підвищення процентної ставки за кредитним договором та у межах своїх повноважень повідомляє таке.

Слід зазначити, що згідно зі статтею 2 Закону України «Про Національний банк України» Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, що діє лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законами України.

Національний банк України виконує функції, які визначені статтями 6 та 7 Закону України «Про Національний банк України».

Відповідно до статі 5 Закону України «Про банки і банківську діяльність» Національний банк України не відповідає за зобов'язаннями банків, а банки не відповідають за зобов'язаннями Національного банку України, якщо інше не передбачено законом або договором.

Згідно зі статтею 56 Закону про Національний банк Національний банк видає нормативно-правові акти з питань, віднесених до його повноважень, які є обов'язковими для органів державної влади і органів місцевого самоврядування, банків, підприємств, організацій та установ незалежно від форм власності, а також для фізичних осіб. Національний банк України не уповноважений тлумачити закони та інші акти законодавства України.

Водночас слід зазначити наступне.

Статтею 6 Цивільного кодексу України (далі-ЦКУ) сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства. Сторони мають право врегулювати у договорі, який передбачений актами цивільного законодавства, свої відносини, які не врегульовані цими актами.

Відповідно до статті 204 ЦКУ правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним.

Зазначимо, що відповідно до статті 626 ЦКУ договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Договір є двостороннім, якщо правами та обов'язками наділені обидві сторони договору.

Статтею 627 ЦКУ визначено, що відповідно до статті 6 цього Кодексу сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. У договорах за участю фізичної особи - споживача враховуються вимоги законодавства про захист прав споживачів.

Також, зазначимо, що відповідно до статті 55 Закону України «Про банки і банківську діяльність» (далі-Закон про банки) відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком.

Банк самостійно визначає напрями своєї діяльності і спеціалізацію за видами послуг (ст.4 Закону про банки). Відповідно до статті 47 Закону про банки банк самостійно встановлює процентні ставки та комісійну винагороду за надані послуги.

Поряд із цим, слід зауважити про те, що пунктом 7 Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) від 17.03.2020р. №533-IX забороняється збільшення процентної ставки за користування кредитом з причин, інших ніж передбачені частиною четвертою статті 1056¹ Цивільного кодексу України.

Разом із тим, частина четверта статті 1056¹ Цивільного кодексу України містить застереження, зокрема: якщо інше не встановлено законом, у разі застосування змінюваної процентної ставки кредитором самостійно, з визначеною у кредитному договорі періодичністю, має право збільшувати та зобов'язаний зменшувати процентну ставку відповідно до умов і в порядку, встановлених кредитним договором.

У Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) від

30.03.2020 № 540-IX (далі-Закон № 540), зокрема визначено, що згідно пункту 13 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України встановлено, що в період здійснення в Україні заходів щодо запобігання виникненню, поширенню і розповсюдженню епідемій, пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19), **забороняється підвищення процентної ставки за кредитним договором.**

Також, згідно пункту 9 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про банки і банківську діяльність» встановлено, що у період здійснення в Україні заходів щодо запобігання виникненню, поширенню і розповсюдженню епідемій, пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19), **забороняється підвищення процентної ставки за кредитним договором.**

Таким чином, норми вказаних законів щодо **заборони підвищення процентної ставки за кредитним договором** носять імперативний характер, дотримання яких є обов'язковим. При цьому, як вбачається, ці норми Закону № 540 не визначають ні конкретних позичальників та типи кредитних договорів.

Отже, зважаючи на вказане, банк, укладаючи додаткову угоду до кредитного договору щодо зміни істотних умов, зокрема у частині збільшення процентних ставок за кредитним договором з клієнтом, зобов'язаний дотримуватись норм чинного законодавства, **зокрема вимог Закону № 540.**

Начальник управління
Юридичного департаменту

Віталій ЖУКОВСЬКИЙ

Вик. Левченко Т.М.
0638225064